

The Thai Bar
Under The Royal Patronage

กฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘-๓๖๖/๔ ครั้งที่ ๓ - ๔

ดร.ศุภกิจ แย้มประชา

มาตรา ๒๘๙

“ผู้ใด

(๑) ฆ่าบุพการี

(๒) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

(๓) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้น จะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(๔) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(๕) ฆ่าผู้อื่นโดยทรमानหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

(๖) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ

(๗) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิด ความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำไว้

ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

มาตรา ๒๘๙ (๕)

มาตรา ๒๘๙ (๕) ฆ่าผู้อื่นโดยทรमानหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

ศาสตราจารย์จิติ ติงศรัทธีย์ ให้ความเห็นว่า ฆ่าโดยทรमान หมายความว่าฆ่าโดย
การกระทำที่มีได้ตายในทันที แต่ทำให้ได้รับความลำบากจนตายลงในที่สุด ความลำบากที่
ได้รับเป็นผลแห่งการกระทำก่อนตาย

ส่วนการฆ่าโดยทารุณโหดร้าย หมายความว่าฆ่าโดยวิธีการที่ดุร้ายยิ่งกว่าการกระทำ
ให้ตายโดยทั่ว ๆ ไป ผู้ถูกฆ่าอาจตายในทันทีโดยไม่ได้รับความลำบากเลยก็ได้ ในการกระทำ
โดยทรमानหรือโดยทารุณโหดร้ายนี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายจึงต้อง วินิจฉัยตาม
ความรู้สึกของวิญญูชนว่าเป็นการทรमानหรือทารุณหรือไม่

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

คำพิพากษาศฎีกาที่ ๔๙๙/๒๕๓๖

จำเลยรู้เห็นเป็นใจกับคนร้าย หลอกพาผู้ตายไปฆ่าโดยจุดไฟเผาทั้งบ้าน จับผู้ตายแก่ผ้าเอาเชือกมัดมือและเท้า เอาล้อย่างรถยนต์สามตัวกับน้ำมันราดและจุดไฟเผาผู้ตาย ซึ่งผู้ตายจะไม่ตายทันที แต่จะได้รับความเจ็บปวดทรมานเป็นเวลานานก่อนจะสิ้นใจ แสดงว่าประสงค์จะให้ผู้ตายได้รับความลำบากแสนสาหัสก่อนตาย

ตามฎีกาข้างต้นเป็นทั้งทรมาน ทารุณโหดร้าย และไตร่ตรองไว้ก่อน ความผิดตาม มาตรา ๒๘๙ ไม่จำเป็นต้องผิดแต่เพียงอนุมาตราใดมาตราหนึ่งเท่านั้น เรื่องนี้มีการวางแผน จึงเป็นการไตร่ตรองไว้ก่อนอีกกรณีหนึ่งด้วย

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๙/๒๕๑๐

จำเลยและผู้ตายอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส จำเลยใช้มือและเท้าทำร้ายผู้ตาย โดยทำร้ายบ้างหยุดบ้างสลับกันเป็นระยะ รวมประมาณ ๘ ชั่วโมง ไม่ได้คิดว่าจำเลยทำร้ายผู้ตายโดยลักษณะและความรุนแรงเพียงใด ลักษณะบาดแผลที่แพทย์ว่าอาจทำให้ถึงตายได้ คือ หน้าบวม ศีรษะบวม และไตแตก ไม่มีเหตุผลพอจะพิจารณาประกอบบาดแผลว่าจำเลยกระทำในลักษณะรุนแรงที่อาจเห็นผลได้ว่าน่าจะทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาโดยกระทำ ทารุณโหดร้ายตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๐ วรรคสอง

เรื่องนี้เป็นการทำร้ายภริยาต่อเนื่องเป็นเวลาถึง ๘ ชั่วโมง ศาลฎีกาเห็นว่าเป็นการทารุณโหดร้ายแต่ที่ไม่ฟังว่าเป็นเจตนาฆ่า ศาลฎีกาพิจารณาจากบาดแผลซึ่งไม่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาหรือเล็งเห็นผลได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า เมื่อมีความตายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากผลของการกระทำโดยเจตนาทำร้าย จึงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา เมื่อการกระทำเป็นการทารุณจึงต้องรับโทษตามมาตรา ๒๙๐ วรรคสอง

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

การฆ่าโดยการยิง เมื่อยิงเสร็จแล้วจับก้น้ำ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำต่อเนื้อที่
ต้องการให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย เป็นวิธีการธรรมดาจึงไม่เป็นการทารุณโหดร้าย (ฎีกาที่ ๑๙๐๖/
๒๕๒๐) เช่นเดียวกับคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๘๘/๒๕๔๕ วินิจฉัยว่าการใช้ลูกกระเบิดฆ่าเป็น
ลักษณะที่จะทำให้ตายโดยใช้อาวุธร้ายแรง มีอำนาจแห่งการทำลายโดยกว้างขวางมิได้มีกระทำ
อันแสดงถึงความทารุณโหดร้ายเป็นพิเศษแต่ประการใด จึงไม่เข้าลักษณะการทำทารุณโหดร้าย
หรือโหดร้ายหลายนัดจนล้มลงแล้วจ่อยิงที่ศีรษะและใช้ขวานฟันหลายที ศาลฎีกาว่าไม่เป็นทารุณ
โหดร้าย (ฎีกาที่ ๑๐๔/๒๕๑๐) หรือใช้ไม้ตีหลายทีแต่ยังไม่ตาย จึงใช้ผ้ารัดคออีกจนตายเป็นวิธี
ธรรมดาในการฆ่า (ฎีกาที่ ๗๐๘/๒๕๓๕ และ ๕๘๖๕/๒๕๔๓)

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

การฆ่าโดยใช้อาวุธปืนยิงแล้วกดน้ำให้ตายหรือใช้ไม้ตีหลายที จนกะโหลกศีรษะแตกก็เคยวินิจฉัย
ว่าไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๒๘๙ (๕) แต่ก็มีฎีกาที่ **๕๗๖-๕๗๗/๒๕๔๕** วินิจฉัยใช้ของแข็งตีศีรษะผู้ตายทั้ง
สามจนกะโหลกแตก เนื้อสมองไหลและจับกดน้ำในขณะที่ยังไม่ตายเป็นการกระทำโดยทารุณโหดร้าย

ในเรื่องนี้ อาจมีผู้โต้แย้งว่าการฆ่าโดยใช้ไม้ตีต้องถือว่าร้ายสำคัญ คือ ศีรษะ และตีโดยแรงจึงจะมี
เจตนาฆ่าเป็นการฆ่าโดยสภาพของมันเอง ส่วนที่มีผู้ตายถึง ๓ คน ถ้านำไปเปรียบเทียบกับการใช้ระเบิด
สังหารมีคนตายจำนวนมากกว่า เหตุใดฎีกาดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่าไม่เป็นการทารุณโหดร้าย และมีฎีกาที่
๑๘๑๗/๒๕๔๖ วินิจฉัยว่า การใช้มีดเขียดคอมมีบาดแผลยาวรอบคอ เป็นการกระทำโดยทารุณโหดร้าย แต่ก็มี
ฎีกาที่วินิจฉัยว่าใช้มีดฟันบาดแผลถึง ๑๑ แห่งไม่เป็นการทารุณโหดร้าย (ฎีกาที่ ๑๔๒๗/๒๕๑๑) และ
๒๖๓/๒๕๓๑ ต้องการไล่ผีปอบจึงใช้ไม้ตีและมีดฟันนานถึง ๒ ชั่วโมง ไม่เป็นทารุณโหดร้าย

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๐๕๐/๒๕๓๒ (ประชุมใหญ่)

จำเลยนำสารพิษสตริกนินให้ผู้ตายเสพรับเข้าสู่ร่างกายจนถึงแก่ความตายโดยวางแผนเตรียมการไว้ก่อน จำเลยทยอยให้ผู้ตายเสพรับสารพิษดังกล่าวเป็นระยะๆ แล้วแต่โอกาสจะอำนวย ทำให้ผู้ตายป่วยเจ็บได้รับความทุกข์ทรมานตลอดมา จนเมื่อหันเหความสนใจของผู้อื่นไปจากอาการของสารพิษได้แล้ว จึงเพิ่มจำนวนสารพิษให้ผู้ตายจนถึงขีดที่ร่างกายไม่สามารถต้านทานได้และถึงแก่ความตายในที่สุด ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยประสงค์ให้ผู้ตายได้รับความลำบากอย่างสาหัสก่อนตาย อันมิใช่เป็นการฆ่าโดยทั่วไป

มาตรา ๒๘๙ (๕) (ต่อ)

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๒๖/๒๕๖๔

จำเลยมาดักกรอผู้เสียหายและโต้เถียงทะเลาะกัน จำเลยเดินไปเอาน้ำมันจากท้ายรถกระบะมาราดใส่ผู้เสียหาย เมื่อผู้เสียหายพูดทักทายให้จำเลยจุดไฟ จำเลยจึงจุดไฟแช็กโยนใส่ผู้เสียหายแสดงให้เห็นว่า แม้จำเลยเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงที่นำมาใช้ก่อเหตุไว้ เมื่อจำเลยกับผู้เสียหายพูดจาทกลงกันไม่ได้ จำเลยจึงไปเอาน้ำมันมาราดเพื่อเผาผู้เสียหาย เหตุที่เกิดขึ้นจึงเป็น เรื่องที่จำเลยมิได้ตัดสินใจเด็ดขาดที่จะจุดไฟเผาผู้เสียหายมาก่อน หากแต่เมื่อผู้เสียหายให้หยุดรถเพื่อพูดจาทกลงกันแล้วจึงเกิดการทะเลาะโต้เถียงทักทายกันจำเลยจึงเดินกลับไปเอาน้ำมันมาราดใส่ผู้เสียหาย ซึ่งก็ยังไม่ได้จุดไฟในทันที เมื่อผู้เสียหายพูดทักทายอีก จำเลยจึงจุดไฟ ทั้งนี้ปริมาณของน้ำมันที่ใช้มีเพียงครึ่งของขวดน้ำขวดเล็กเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก และเทราดเพียงที่เสื้อบริเวณหน้าอก เมื่อไฟติดแล้วจำเลยก็ช่วยถอดเสื้อของผู้เสียหายออกในทันทีเพื่อไม่ให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายจากการกระทำของจำเลย บาดแผลไฟไหม้ของผู้เสียหายมีเพียง ๑๓ เปอร์เซ็นต์ของร่างกายไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย พฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว แสดงว่าจำเลยตัดสินใจลงมือทำร้ายผู้เสียหายหลังจากเกิดการทะเลาะกันจนจำเลยเกิดโทสะจริตตัดสินใจกลับไปเอาขวดน้ำมันที่รถกระบะมาเทราดใส่ผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส โดยธรรมดาหรือโดยกระทำทารุณโหดร้ายตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๘ ประกอบมาตรา ๒๘๙ (๕) เท่านั้น หาได้เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยธรรมดาหรือโดยการกระทำทารุณโหดร้าย

มาตรา ๒๘๙ (๖)

มาตรา ๒๘๙ (๖) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการหรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิด
อย่างอื่น

ความผิดอย่างอื่น น่าจะเป็นความผิดทางอาญา แม้จะเป็นความผิดลหุโทษก็อยู่ในความหมายนี้

ข้อสังเกต

ประการแรก คือ จะต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อเตรียมการจะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือเพื่อ
ความสะดวกในการกระทำความผิดอย่างอื่น ถ้าไม่มีเจตนาพิเศษก็ไม่เข้ามาตรา ๒๘๙ (๖)

ประการที่สอง มาตรา ๒๘๙ (๖) เป็นเรื่องที่ยังไม่มีการกระทำความผิดอย่างอื่นเกิดขึ้น ต่างกับ
มาตรา ๒๘๙ (๗) ซึ่งจะต้องมีความผิดอื่นเกิดขึ้นแล้ว จึงมีการฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์
เพื่อปกปิดการกระทำความผิดหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

ความผิดอย่างอื่น ที่มุ่งหมายที่จะกระทำ อาจจะหมายถึงความผิดอีกอันหนึ่ง อาจจะเป็นกรรม
เดียวกันหรือต่างกรรมก็ได้

มาตรา ๒๘๙ (๗)

มาตรา ๒๘๙ (๗) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำให้

ข้อสังเกตคือ ต้องมีการกระทำความผิดอื่นมาแล้ว และ จะต้องเป็นการฆ่าโดยมีเจตนาพิเศษ อย่างไม่อย่างหนึ่งใน ๔ ประการดังนี้

- ๑) ฆ่าเพื่อจะเอาผลประโยชน์
- ๒) ฆ่าเพื่อเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์ แตกต่างจากข้อ ๑ ตรงที่ว่า ข้อ ๑ ยังไม่ได้ผลประโยชน์จึงต้องฆ่าเพื่อจะเอาผลประโยชน์ ส่วนข้อ ๒ นั้น ได้ผลประโยชน์ไว้แล้วแต่จะเอาียดผลประโยชน์นั้นต่อไปจึงฆ่าโดยมีเจตนาดังกล่าว
- ๓) เพื่อปกปิดความผิดของตน เช่น ก. ลักทรัพย์ ข. มีคนมาเห็น ก. จึงฆ่าผู้เห็นนั้นเสีย
- ๔) เพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำให้ เช่น ก. ลักทรัพย์และยิงเจ้าทรัพย์ที่วิ่งไล่ตามจับ (ฎีกาที่ ๔๗๒/๒๕๑๒)

มาตรา ๒๘๙ (๗) (ต่อ)

คำว่า “ผลประโยชน์” ตามมาตรา ๒๘๙ (๗) ไม่จำเป็นต้องเป็นผลประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากในกรณีที่มีการฉ้อคร่าอนาจารและได้ฆ่าผู้ที่จะเข้ามาช่วยเหลือก็ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการที่จะเอาตัวผู้ที่ถูกฉ้อคร่าไว้ทำการข่มขืนต่อไป (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๕/๒๕๐๘)

มาตรา ๒๙๐

“ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

องค์ประกอบดังนี้

๑. ผู้ใด
๒. ทำร้าย
๓. ผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย
๔. เจตนา (องค์ประกอบภายใน)

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

ในเบื้องต้นผู้กระทำต้องมีเจตนาทำร้ายเท่านั้น ดังนั้นแม้จะมีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ผู้กระทำจะรับผิดชอบไปจากเจตนาของตนไม่ได้

การทำร้ายในที่นี้ รวมถึงการงดเว้นด้วย เช่น ก. มีหน้าที่จะต้องเลี้ยงดูเด็กตามสัญญา แต่ปล่อยให้เด็กเดินตกหลุมต่างๆ ที่ ก. เห็นว่าเด็กเดินตกหลุมแล้ว จะได้รับบาดเจ็บอย่างแน่นอน เช่นนี้ ก. งดเว้นที่จะต้องกระทำเป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตรายแก่กาย จึงมีความผิดตามมาตรา ๒๙๕ และถ้าปรากฏต่อมาเด็กได้ถึงแก่ความตายอันเกิดจากการกระทำนั้น การกระทำของ ก. ย่อมเป็นความผิดฐานฆ่าโดยไม่เจตนาโดยการงดเว้นตามมาตรา ๒๙๐

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

เมื่อการใช้กำลังทำร้ายเป็นการทำร้ายอย่างหนึ่ง มาตรา ๓๙๑ จึงอยู่ในความหมายของคำว่าทำร้ายตามมาตรา ๒๙๐ ด้วย เช่น การช่วนหน้าเป็นการใช้กำลังทำร้ายตามมาตรา ๓๙๑ แต่หากรักษาบาดแผลไม่ดีติดเชื้อถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ผู้กระทำก็มีความผิดฐานฆ่าโดยไม่เจตนา ตามมาตรา ๒๙๐ นี้ได้

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๗/๒๕๓๒

จำเลยใช้ไม้หน้าสามตีผู้ตาย เมื่อผู้ตายล้มลงก็เข้าไปกระแทบซ้ำ จับศีรษะผู้ตายโขกกับเสาเหล็กโครงหลังคารถปิกอัป เมื่อผู้ตายเดินกลับบ้านจำเลยก็หักรั้วไม้บ้านตีผู้ตายแล้วก็เลิกรดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตาย เมื่อปรากฏว่าก่อนถูกจำเลยทำร้าย ผู้ตายยังปกติคืออยู่ไม่ปรากฏอาการว่าจะถึงแก่ความตายในระยะเวลารวดเร็ว แต่กลับถึงแก่ความตายหลังถูกจำเลยทำร้ายเพียงประมาณ ๑๗ ชั่วโมง แม้แพทย์จะเห็นว่าผู้ตายถึงแก่ความตายด้วยโรคตับแข็งก็ตาม ก็ถือว่าความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกทำร้ายเพราะทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเร็วกว่าที่ควรจะเป็น จำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายโดยไม่เจตนาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๒๙/๒๕๒๐

จำเลยซึ่งลวด ๒ เส้น รอบที่ตกกกล้าสูงจากพื้นดิน ๓ นิ้ว แล้วปล่อยกระแสไฟฟ้า ๒๒๐ โวลท์ เพื่อป้องกันมิให้หนูเข้าไปกินข้าวกล้า โดยรู้อยู่ว่าหากสัตว์ไปถูกเข้าจะถึงแก่ความตาย และการที่จำเลยปักป้ายห้ามเข้าในเขตตกกกล้าแสดงว่าจำเลยย่อมรู้ว่าสายลวดนั้นเป็นอันตรายต่อคนด้วย จึงถือว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายผู้อื่นแล้ว เมื่อผู้ตายถูกสายลวดที่มีกระแสไฟฟ้าถึงแก่ความตายอันเป็นผลจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๐

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

มีข้อน่าคิดว่า การป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๘ นั้น อาจเป็นการป้องกันผู้อื่นก็ได้ตามฎีกาข้างต้นถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนว่า เจ้าของบ่อปลาเป็นผู้วางสายไฟเองเพื่อป้องกันคนร้ายมาลักปลา เช่นนี้ จะอ้างเรื่องป้องกันได้หรือไม่ ส่วนเกินกว่าเหตุหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เคยมีฎีกา ๑๙๓๒/๒๕๑๙ วินิจฉัยว่าซึ่งลวดปล่อยกระแสไฟไว้ที่โรงเก็บของป้องกันคนร้ายลักทรัพย์ คนร้ายถึงแก่ความตายเป็นป้องกันพอสมควรแก่เหตุ และฎีกาที่ ๓๒/๒๕๑๐ ซึ่งวางหลักว่า “ศาลจะต้องพิจารณาว่าถ้าจำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุในขณะที่เกิดเหตุ จำเลยมีสิทธิในการทำเพื่อป้องกันหรือไม่” ตามฎีกาทั้งสองฉบับแสดงว่าการป้องกันในอนาคตมิได้ เพราะขณะที่ปล่อยกระแสไฟฟ้ายังไม่มีภัยอันตรายอันเกิดจากการประทุษร้ายเกิดขึ้นเลย (ดูฎีกาที่ ๑๙๑/๒๕๔๙)

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

ในเรื่องการปล่อยกระแสไฟฟ้ายังอาจจะมีข้อถกเถียงกันต่อไปได้อีกว่า
กระแสไฟฟ้าขนาด ๒๒๐ โวลต์ นั้นเมื่อใครไปถูกเข้าควรจะเกิดความตายหรือเพียงแต่
บาดเจ็บ ถ้าถึงเห็นผลได้ว่าจะต้องตายแน่นอนก็ไม่ใช่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๐ แต่
กลับเป็นความผิดตามมาตรา ๒๘๘

มาตรา ๒๙๐ (ต่อ)

องค์ประกอบภายในคือเจตนาทำร้าย

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก มีลักษณะประการหนึ่งประการใดตาม
มาตรา ๒๘๙ ต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา ๒๙๐ วรรคสอง

จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรา ๒๙๐ + ๒๘๙ = ๒๙๐ วรรคสอง ดังนั้นการดักทำร้ายผู้อื่น
แต่ผลไปเกิดแก่ผู้อื่นโดยพลาดไป ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๐ วรรคสอง ประกอบ
มาตรา ๖๐ (ฎีกาที่ ๖๐๒๐/๒๕๕๙)

มาตรา ๒๙๕

“ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรานี้ แก้ไขปรับปรุงใหม่ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖)

พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๙๕

มาตรา ๒๙๕ มีองค์ประกอบดังนี้

- ๑) ผู้ใด
- ๒) ทำร้าย
- ๓) ผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- ๔) เจตนา (องค์ประกอบภายใน)

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

การกระทำความผิดตามมาตรา นี้ องค์ประกอบภายนอกต้องมีผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ส่วนการกระทำนั้นคือการทำร้าย คำว่า “ทำร้าย” นั้น หมายถึงการกระทำที่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก รวมถึงการงดเว้นตามมาตรา ๕๙ วรรคท้าย

การกระทำที่จะเป็นความผิดสำเร็จตามมาตรา ๒๙๕ จะต้องมีผลคือ การได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจเกิดขึ้นหรือที่เข้าใจกันง่ายๆ คือ “บาดเจ็บ” และผู้กระทำจะต้องมีเจตนาให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บด้วย การวินิจฉัยเรื่องเจตนาคงอาศัยหลัก “กรรมเป็นเครื่องบ่งชี้”

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำไม่ได้รับบาดเจ็บหรือได้รับเพียงเล็กน้อย จะปรับเข้ากรณีตาม มาตรา ๓๙๑ ทุกกรณีไม่ได้ เช่น ก. ใช้ไม้ขนาดใหญ่ตีไปที่ลำตัว ข. อย่างแรง ๑ ที แม้จะตีไม่ ถูก ข. หรือเฉี่ยวถูก ข. เกิดรอยขีดข่วนเพียงเล็กน้อย เช่นนี้ต้องถือว่า ก. มีความผิดตาม มาตรา ๒๙๕, ๘๐ มิใช่ ๓๙๑ แม้บาดแผลจะเล็กน้อยก็ตาม เพราะก่อนที่จะวินิจฉัยต้อง ค้นหาเจตนาของ ก. เสียก่อน การใช้ไม้ขนาดใหญ่ตีไปที่ลำตัวอย่างแรงแสดงว่ามีเจตนาทำร้ายตามมาตรา ๒๙๕ เมื่อผลไม่เกิดจึงเป็นพยายาม

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

แตกต่างกับกรณีที่ใช้ไม้ขนาดใหญ่ที่มไปที่ลำตัวเบาๆ เช่นนี้ ถ้าที่มไม่ถูก หรือถูกแต่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ย่อมเป็นพยายามตามมาตรา ๓๙๑, ๘๐ หรือ ๓๙๑ แล้วแต่กรณี

การวินิจฉัยว่าเป็นความผิดฐานใดนั้น ผลในกฎหมายที่ตามมาแตกต่างกันเพราะพยายามตามมาตรา ๓๙๑ ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๕ แต่ถ้าเป็นพยายาม ๒๙๕ ต้องรับโทษ ๒ ใน ๓ ของโทษจำคุก ๒ ปี

คำพิพากษาศฎีกาที่ ๔๐/๒๔๙๐

จำเลยที่ ๒ ถู้อมัดไล่แทงผู้เสียหายในระยะห่าง ๑ วา แต่ผู้เสียหายหนีขึ้นเรือนได้ทัน ยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผิดฐานพยายามตามมาตรา ๒๙๕

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๙/๒๕๑๗

ใช้มีดดาบแทงทำร้ายถูกชายโคร่งซ้ายมีรอยแดงซ้ำกลมโตครึ่งเซนติเมตร รักษา ๕ วัน
หาย ยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๓๙๑

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

อันตรายต่อจิตใจนั้น ไม่ใช่เป็นอันตรายต่ออารมณ์ ถ้าก่อให้เกิดความรู้สึกแค้น เสียใจ เศร้าใจ เจ็บใจ เหล่านี้เป็นกรการกระทบกระเทือนต่ออารมณ์ของผู้กระทำมิใช่อยู่ในความหมายของคำว่า “อันตรายแก่จิตใจ” เดิมใช้คำว่า “ทำให้วิกลจริต” มีความหมายกว้างกว่าวิกลจริต คือไม่ต้องถึงขนาดทำให้หมดความรู้สึกผิดชอบ เพียงแต่จิตใจผิดปกติ เช่น สติพ่นเพื่อน จิตหวาดผวา มีอาการวิงเวียนคลื่นไส้เพราะถูกเอาใบไม้ที่มีพิษมาให้รับประทาน (ฎีกาที่ ๖๒๖/๒๔๙๓) หรือทำผีหลอกจนเป็นลมสลบไปหลายวัน หรือใช้ยากดประสาทอย่างแรงผสมในกาแฟ (ฎีกา ๓๒๖๙/๒๕๓๑) อย่างไรก็ตามถ้าหากเจ็บใจหรือเสียใจจนเป็นลมสลบเช่นนี้ น่าจะถือว่าเป็นอันตรายต่อจิตใจแล้ว

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ว่าแค่นั้นเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือแค่นั้นยังไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ สรุปลงดังนี้

๑) ถ้าแผลถลอกไม่ถึงขนาดเนื้อแท้ฉีกขาด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นเพียงมาตรา ๓๙๑ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๐/๒๕๓๐

จำเลยเพียงแต่ใช้มือตบตี และใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกขว้างผู้เสียหายโดยไม่ปรากฏว่าไม้ไผ่ดังกล่าวมีขนาดใหญ่เล็กเพียงใด บาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับก็เป็นเพียงรอยถลอกไม่มีโลหิตไหล อีกแห่งหนึ่งเพียงแต่บวมเมื่อกดตรงที่บวมจึงเจ็บและจะรักษาหายได้ในเวลาประมาณ ๕ วัน ซึ่งเป็นเพียงการคาดคะเนของแพทย์ความจริงอาจจะหายเป็นปกติภายในเวลาไม่ถึงกำหนดที่กะประมาณไว้ก็ได้ จำเลยคงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๙๑ เท่านั้น

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๖๗/๒๕๒๗

การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายนั้น จะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ความรุนแรงแห่งการกระทำของจำเลยประกอบกับบาดแผล จำเลยซึ่งเป็นหญิงใช้เล็บข่วนตั้งจมูกผู้เสียหายเป็นรอยยาวประมาณ ๑ เซนติเมตร มีเลือดไหล ยังถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรายแก่กาย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๔๖/๒๕๑๙

ใช้ปืนตีเป็นแผลถลอกที่ข้อมือ ไม่มีรอยฟกช้ำเขียวหรือบวม หรืออาการแสดงว่าเป็นแผลแตกโลหิตตก รักษา ๕ วันหาย ไม่เป็นอันตรายแก่กาย

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๙๒/๒๕๓๙

ผู้เสียหายมีบาดแผลที่ใบหน้าบริเวณโหนกแก้มบวมซ้ำเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๓ เซนติเมตร มีรอยถลอกเป็นทาง ๑ เซนติเมตร ตามร่างกายไม่พบบาดแผล บาดแผลที่ใบหน้าเกิดจากของแข็งไม่มีคม ใช้เวลารักษาประมาณ ๑๐ วัน ถ้าไม่มีโรคแทรกซ้อน ลักษณะของการกระทำและบาดแผลดังกล่าวไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๗๑/๒๕๖๒

จำเลยผลัก กัดและเขย่าไหล่ของโจทก์ร่วม จับมือแล้วเหวี่ยงโจทก์ร่วมไปกระแทก
ขอบประตู และปิดประตูกระแทกด้านหลังตัวของโจทก์ร่วมจริง แม้สิ่งที่จำเลยกระทำไปจะ
เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดอันตรายแก่โจทก์ร่วมได้แต่ก็ไม่ใช่การกระทำที่เป็นการมุ่งทำร้าย
ให้เกิดอันตรายร้ายแรง และไม่ปรากฏว่ามีการกระหนาบอุกอวัยวะสำคัญ โจทก์ร่วมได้รับ
บาดเจ็บมีเพียงบาดแผลฟกช้ำเล็กน้อย ปวดเมื่อย และการกดเจ็บเท่านั้น การกระทำของ
จำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๙๑

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

๒) ถ้าแผลมีโลหิตไหลถึงหนังชั้นในหรือเนื้อขาดที่เรียกว่าแตก เป็นอันตรายแก่กาย เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๑๒/๒๔๗๓

จำเลยเป็นครูใหญ่ ทำโทษบุตรโจทก์โดยให้เปลื้องกางเกงออกนอนคว่ำแล้วตีด้วยกิ่งมะขาม ตามก้นและขา ๑๒ ที มีบาดแผลโลหิตไหล ๑๓ แห่ง ฟกช้ำเขียว ๕ แห่ง ผิดฐานทำร้ายร่างกาย แต่ไม่ผิดฐานกระทำอนาจาร

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๓/๒๕๑๙

ชกต่อยเตะเด็กมีบาดแผลบวม ฟันหัก ๑ ซี่ ฟันโยก ๓ ซี่ รักษาไม่เกิน ๒๐ วัน เป็นอันตรายแก่กายตามมาตรา ๒๙๕

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

๓) แผลฟกซ้ำดำเขียวอาจเป็นไปได้ทั้งมาตรา ๒๙๕ หรือมาตรา ๓๙๑ แล้วแต่กรณี

๓.๑ กรณีวินิจฉัยว่าเป็นบาดเจ็บ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘/๒๔๙๘

แผลถูกต่อยใต้ตาขวาเป็นรอยฟกซ้ำขนาดเท่าหัวแม่มือ ไม่ถึงบาดเจ็บ แผลที่ข้อมือขวา เคล็ดฟกซ้ำตั้งแต่ปลายแขนถึงหลังมือ ข้อมือบวมไปหมด รักษา ๑๐ วัน จึงทุเลา ระหว่างนั้นใช้มือทำอะไรไม่ได้ประมาณ ๒๑ วัน เป็นบาดเจ็บ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๐/๒๕๐๕

ชกล้มลงศีรษะได้รับความกระทบกระเทือน มีนงงอยู่ ๑๐ วันจึงหาย ภายนอกแก้มซ้ำ บวมเป็นอันตรายแก่กาย (บาดเจ็บ)

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

๓.๒ กรณีที่วินิจฉัยว่าไม่เป็นบาดเจ็บ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๖๒/๒๕๓๕

โจทก์ร่วมมีบาดแผล ๒ แห่ง คือ ใต้ศอกขวา ยาวประมาณ ๒ เซนติเมตร ลึกใต้ผิวหนัง และบวม ก้นที่หางตาขวาบวมแดง พื้นที่ประมาณ ๑x๑ เซนติเมตร แพทย์ลงความเห็นว่าแผลถูกของแข็ง รักษาประมาณ ๗ วัน ถือเป็นบาดแผลเล็กน้อย ไม่ถึงกับบาดเจ็บ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๙๒/๒๕๓๕

โหนกแก้มบวมข้ำมีรอยถลอก ๑ เซนติเมตร เขียวข้ำตามร่างกาย รักษา ๑๐ วันหาย ไม่เป็นอันตรายแก่กาย (ดูฎีกาที่ ๔๙๔๗/๒๕๓๑, ๓๓๐/๒๕๓๕, ๗๐๘/๒๕๓๖)

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๐/๒๕๓๗

ถูกจับกระชากไปทางด้านหลัง ทำให้เส้นเอ็นที่หัวไหล่ขวาอักเสบไม่มีแผลฟกช้ำ
บวมภายนอก รักษา ๑๕ วัน ไม่บาดเจ็บ

เท่าที่กล่าวมาจึงเป็นแนวความคิดว่าอย่างไรจึงจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่จะ
มีความผิดฐานใด ต้องนำเจตนามาพิจารณาประกอบด้วย บาดแผลเป็นส่วนหนึ่งที่น่ามาใช้
พิจารณาประกอบให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำ (และฎีกา ๕๖๗/๒๔๙๖, ๓๐๗๔/๒๕๒๙,
๔๙๔๗/๒๕๓๑, ๗๐๘/๒๕๓๖)

มาตรา ๒๙๕ (ต่อ)

องค์ประกอบสุดท้าย คือ ต้องมีเจตนาเพียงแต่ทำร้าย มิใช่เจตนาฆ่า ถ้ามีเจตนาฆ่า แม้จะบาดเจ็บเล็กน้อยหรือไม่เจ็บเลย เช่น ใช้ปืนจ้องยิงไปที่ศีรษะแม้ผมหลุดขาดไปเส้นเดียว เช่นนี้ย่อมมีความผิดฐานพยายามฆ่า

มาตรา ๒๙๖

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่ง
ประการใด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ
ไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๙๖ เป็นเหตุรับโทษหนักขึ้นของมาตรา ๒๙๕ เช่น ทำร้ายร่างกาย
บุพการี มีข้อสังเกตว่าถ้าเป็นการใช้กำลังทำร้ายตามมาตรา ๓๙๑ โดยเป็นการกระทำ
ต่อบุพการี ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนั้น กล่าวได้ว่า
 $๒๙๕ + ๒๘๙ = ๒๙๖$

มาตรา ๒๙๖ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕๒/๒๕๔๐

จำเลยใช้มีดปลายแหลมยาว ๑๐ นิ้ว เผลาไฟแล้วนาบที่บริเวณแก้ม แขน ไหล่ หลัง และโคนขาของโจทก์ แม้ไม่ปรากฏว่าเผามีดดังกล่าวมานานเท่าใดหรือมีความร้อนเท่าใด แต่ลักษณะบาดแผลแสดงให้เห็นว่ามีดถูกเผาไฟจนร้อนมาก เพราะเมื่อนำไปนาบแล้วทำให้เกิดไหม้พอง ผิวหนังหลุด แพทย์ลงความเห็นว่าถ้ารักษาถูกต้องแผลจะหายภายใน ๑๐ วัน แต่จะเป็นรอยแผลเป็น การกระทำดังกล่าวเป็นการประสงค์ให้โจทก์ได้รับความเจ็บปวด ทรมานยิ่งกว่าการทำร้ายทั่วไป ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยทารุณโหดร้าย

มาตรา ๒๙๖ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๖/๒๕๔๓

การที่จำเลยที่ ๑ใช้อาวุธมีดฟันพลตำรวจ ก. ซึ่งแต่งเครื่องแบบตำรวจและออกตรวจท้องที่ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ระงับเหตุสามีภริยาทะเลาะวิวาทกัน ไม่ว่าการใช้อาวุธมีดฟันทำร้ายร่างกายพลตำรวจ ก. ดังกล่าวจะมีมูลเหตุมาโดยประการใด หรือไม่เกี่ยวข้องกับกรณีที่พลตำรวจ ก. กับพวกจับกุมจำเลยที่ ๑ กับพวก ก็เป็นกรณีที่ถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ ได้ทำร้ายร่างกายพลตำรวจ ก. เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่เพราะการที่พลตำรวจ ก. กับพวกกำลังระงับเหตุทะเลาะวิวาทกันดังกล่าวนั้น ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ ย่อมเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๖

มาตรา ๒๙๗

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (๑) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท
- (๒) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (๓) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (๔) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (๕) แห้งลูก
- (๖) จิตพิการอย่างติดตัว
- (๗) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (๘) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๑) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียนานประสาท

ตาบอด หมายถึง ตาบอดจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแต่ตาพร่ามัว บอดข้างเดียวก็เป็นสาหัส (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๒)

หูหนวก หมายความว่าหูไม่ได้ยิน จะไม่ได้ยินเพียงข้างเดียวหรือสองข้างไม่สำคัญ ดังนั้นถ้าทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้หูหนวกเพียงข้างเดียวก็เป็นอันตรายสาหัส

ลิ่นขาด มีปัญหาว่าขาดแค่ไหน ขาดมาก ขาดน้อย แต่น่าจะต้องเข้าใจว่าเป็นลิ่นขาดตามความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป ถ้าขาดหลุดออกไปเพียงนิดเดียวก็ไม่น่าจะอยู่ในความหมายของมาตรานี้

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำว่า “เสียงานประสาท” มีความหมายว่า เสียความสามารถในการคบกถิ่น แต่การที่ จมูกด้วนหรือแหวงนั้นไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๒๙๗ (๑) แต่อาจจะไปเข้ากรณีตามมาตรา ๒๙๗ (๔) คือหน้าเสียโฉมอย่างติดตัว

๒) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์

เช่น ถูกทำร้ายอย่างร้ายแรงจนเป็นหมัน ในกรณีนี้เป็นการเสียความสามารถในการ สืบพันธุ์ แต่ถ้าถูกตัดอวัยวะสืบพันธุ์ กรณีนี้เป็นกรณีเสียอวัยวะสืบพันธุ์ การเสียอวัยวะสืบพันธุ์ โดยปกติทั่วไปก็มักจะเสียความสามารถในการสืบพันธุ์อยู่ในตัว

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๓) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด

ถ้าถูกตัดแขน ตัดขา หรือตัดนิ้วก็คงไม่มีปัญหา แต่มีปัญหาคำว่า “เสีย” ในที่นี้ จะต้องเสียแขนไปจริง ๆ หรือไม่ หรือรวมถึงกรณีที่แขนยังอยู่แต่แขนเสียความสามารถไม่อาจทำงานได้ คำว่า “เสีย” ตามความเห็นของศาสตราจารย์จิติ ตังศรัทธี เห็นว่า น่าจะหมายถึง การเสียความสามารถไปเลยด้วย แม้แขน ขา จะยังมีอยู่ก็ตาม (เทียบฎีกาที่ ๗๗๖/๒๕๔๐) ฟัน นิ้วก็อาจขาดเป็นอันตรายสาหัส (๔๙๔๙/๒๕๔๐) แต่ถ้าแพทย์ต่อแขนขาให้ใช้ได้ดังเดิมน่าจะ เป็นสาหัสตามอนุมาตรานี้

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๐/๒๕๐๙ (ประชุมใหญ่)

คำว่าอวัยวะอื่นใด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ (๓) หมายถึง อวัยวะส่วนสำคัญ เช่น แขน ขา มือ เท้า นิ้ว ดังที่ระบุไว้ ฟันทั้งหมดในปากรวมกันก็เป็นอวัยวะส่วนสำคัญ ถ้าฟันหักไปหลายซี่ยอมเป็นเหตุให้ส่วนที่เหลือใช้การไม่ได้ตามสภาพของฟัน เช่น เคี้ยวอาหารไปไม่ได้แถบหนึ่งถือว่าการเสียอวัยวะสำคัญ อันเป็นอันตรายสาหัส ข้อเท็จจริงฟังได้ความว่า ฟันแท้บนด้านหน้าหักไป ๓ ซี่ จะถือว่าการเสียอวัยวะสำคัญมิได้ โจทก์ต้องนำสืบให้ได้ว่าเมื่อถูกทำร้ายแล้ว ผู้เสียหายใช้ฟันที่เหลืออยู่เคี้ยวอาหารไม่ได้

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

ฟันทั้งหมดในปากรวมกันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญ ถ้าฟันหักไปหลายซี่เป็นเหตุให้ส่วนที่เหลืออยู่ใช้การไม่ได้ตามสภาพของฟัน เช่น เคี้ยวอาหารไม่ได้ไปแถบหนึ่งก็ถือว่าเป็นการเสียอวัยวะส่วนสำคัญเป็นอันตรายสาหัส เพียงแต่ได้ความว่าฟันแท้บนด้านหน้าหักไป ๓ ซี่ จะถือว่าเป็นการเสียอวัยวะส่วนสำคัญยังไม่ได้ เว้นแต่โจทก์จะนำเสนอให้เห็นว่าเมื่อถูกทำร้ายแล้วผู้เสียหายใช้ฟันที่เหลืออยู่เคี้ยวอาหารไม่ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๗/๒๕๐๘, ๖๓๑/๒๕๐๙, ๗๔๙/๒๕๑๕)

จากคำพิพากษาฎีกาคงสรุปได้ว่าอวัยวะอื่นใดตามมาตรา ๒๙๗ (๓) ก็คืออวัยวะที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับอวัยวะที่กล่าวมาของอนุมาตรานี้

๔) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว

หมายความว่า ทำให้หน้าเสียความงามแต่ไม่ต้องถึงกับทำให้ใบหน้าเปลี่ยนรูปหรือผิดรูป (ฎีกาที่ ๕๕๙/๒๔๘๘) ต้องสังเกตว่า การเสียโฉมอย่างติดตัวไม่ใช่เสียโฉมชั่วคราว คำว่า “เสียโฉมอย่างติดตัว” นั้นก็คงจะมีความหมายว่าลักษณะที่ไม่อาจหายได้ ดังนั้นถ้าไปโกนหัวคนอื่นจนโล้นจะมีความผิดก็คงแต่เพียงมาตรา ๒๙๕ เพราะผมที่ถูกโกนไปนั้นสามารถขึ้นมาได้ แม้จะไม่หล่อหรือไม่สวยก็ไม่ใช่อย่างติดตัว

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๔/๒๕๓๒

ใบหูเป็นส่วนหนึ่งของใบหน้า ที่ประกอบรูปหน้าให้งาม เมื่อใบหูขาดไปถึงหนึ่งในสาม ย่อมจะทำให้รูปหน้าเสียความงามอันเป็นการเสียโฉมอย่างติดตัว แม้ผู้เสียหายจะรักษาตัว ไม่เกิน ๑๔ วัน ผู้เสียหายก็ได้รับอันตรายสาหัสแล้ว หรือขาดครึ่งหนึ่ง (ดูฎีกา ๑๒๙๕/๒๔๙๖, ๓๐๘๘/๒๕๒๗, ๑๖๖๕/๒๕๔๓, ๑๐๙๔/๒๕๔๓) ระยะเวลาในการรักษามีใช้เหตุที่จะต้อง นำมาพิจารณา

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๕) แห้งลูก

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๗/๒๕๑๐ (ประชุมใหญ่)

การกระทำอันจะเป็นพินิจฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสถึง แห้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ (๕) นั้น ต้องเป็นกรณีที่กระทำให้ลูกในครรภ์ ของผู้ถูกทำร้ายคลอดออกมาในลักษณะที่ลูกนั้นไม่มีชีวิต ส่วนการคลอดก่อนกำหนดเวลาใน ลักษณะที่เด็กยังมีชีวิตอยู่ต่อมาอีก ๘ วันแล้วจึงตาย ไม่เป็นการทำให้ได้รับอันตรายสาหัสถึง แห้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ (๕)

ความแตกต่างระหว่างมาตรา ๒๙๗ (๕) กับมาตรา ๓๐๓ นั้นเริ่มต้นอยู่ที่เจตนา ความผิด ตามมาตรา ๒๙๗ ผู้กระทำต้องมีเจตนาทำร้ายแต่ผลแห่งการทำร้ายนั้นทำให้เกิดการแห้ง จึงจะ เป็นกรณีตามมาตรา ๒๙๗ (๕)

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

ส่วนกรณีตามมาตรา ๓๐๓ เริ่มต้นจากผู้กระทำเจตนาทำให้หญิงแท้งลูก เช่น ชายทำให้หญิงตั้งครรภ์แต่ชายยังไม่อยากมีลูก ส่วนหญิงนั้นอยากมีลูกไว้ชื่นชม ชายจึงหลอกให้หญิงทานยาชนิดหนึ่ง ว่าเป็นยาชูกำลัง ความจริงแล้วถ้าทานยาชนิดนี้เข้าไปจะทำให้เด็กคลอดก่อนกำหนดและถึงแก่ความตาย จะเห็นได้ว่าหญิงไม่ได้เต็มใจทำแท้ง แต่ชายมีเจตนาทำให้หญิงแท้งลูก และการทำให้แท้งลูกเช่นนี้ไม่มีการทำร้ายร่างกาย ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๐๓ แต่การทำให้หญิงแท้งลูกตามมาตรา ๓๐๓ อาจถูกโยงไปสู่มาตรา ๒๙๗ (๕) ได้ ถ้าการทำให้หญิงแท้งลูกนั้นมีการใช้กำลังทำร้ายแม้ผู้กระทำจะไม่ได้มีเจตนาทำร้าย แต่คาดหรือเล็งเห็นผลได้อย่างแน่นอนว่าเป็นการทำร้ายหญิงอยู่ในตัว เช่น ชายต้องการให้หญิงแท้งลูก จึงใช้กำลัง

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

ชก เตะ ที่หน้าท้อง ในกรณีนี้เป็นการทำร้ายอยู่ในตัว ดังนั้นถ้าหญิงเกิดแท้งลูกขึ้นมา การกระทำของชายนอกจากจะเป็นความผิดตามมาตรา ๓๐๓ วรรคแรกแล้ว ยังเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙๗ (๕) อีกด้วย จะต้องลงโทษตามมาตรา ๒๙๗ (๕) ซึ่งมีโทษหนักกว่า

หากทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงไม่ยินยอมตามมาตรา ๓๐๓ ถ้ามีอันตรายสาหัสอย่างอื่น กรณีจะเข้ามาตรา ๓๐๓ วรรคสอง เช่น การทำแท้งให้หญิงโดยการทำร้ายเป็นเหตุให้ต้องทุพพลภาพหรือเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งอาจจะถึงตลอดชีวิตก็เป็นกรณีตามมาตรา ๓๐๓ วรรคสอง มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๐ ปี หนักกว่าโทษตามมาตรา ๒๙๗ ต้องลงโทษตามมาตรา ๓๐๓ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทหนัก

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๖. จิตพิการอย่างติดตัว

หมายความว่า จิตใจได้รับอันตรายจนอยู่ในสภาพไม่ปกติแต่ไม่จำเป็นถึงขั้นต้อง
วิกลจริต เพียงแต่จิตฟั่นเฟือน เช่น บ้าเป๋อ เต๋อๆ ต่ำ ๆ เหล่านี้ก็อยู่ในความหมายของจิตพิการ
แต่ต้องมีลักษณะติดตัวด้วยถึงจะเป็นอันตรายสาหัส เพราะฉะนั้นถ้าถูกทำร้ายแล้วเป็นเหตุให้
สภาพจิตใจผิดปกติไปเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ก็ไม่เป็นจิตพิการอย่างติดตัว

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๗) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

ทุพพลภาพ คือการขาดความสามารถในการประกอบการทำงานไปจากภาวะปกติ ส่วนการ **เจ็บป่วย** นั้นเป็นผลที่เกิดจากกายหรือจิตใจที่จะต้องรักษาพยาบาลแก้ไขเพื่อกลับสู่สภาวะปกติ และจะเป็นการป่วยเจ็บส่วนไหนของร่างกายก็ได้ ที่สำคัญทั้ง ๒ กรณี ต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า อาจถึงตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นถ้าเสียความสามารถในการประกอบการทำงานหรือมีอาการป่วยเจ็บชั่วคราวชั่วคราวไม่ใช่อาจถึงตลอดชีวิต ก็ไม่อยู่ในความหมายของอนุมาตรานี้ โดยวินิจฉัยจากอาการที่ปรากฏ (ฎีกาที่ ๕๗๕/๒๔๘๘) ถ้าข้อเท็จจริงไม่แน่ชัด ศาลก็ไม่ถือว่าเป็นอันตรายสาหัส (ฎีกา ๔๖๓/๒๔๘๐) คำว่า “เรื้อรัง” นั้นมีความหมายอยู่ในตัวว่าไม่อาจรักษาให้หายฟื้นคืนดีได้ เช่น เจ็บป่วยกระเสาะกระแสะเหล่านี้เป็นต้น เมื่ออาการดังกล่าวไม่อาจถึงตลอดชีวิต ยังต้องพิจารณาว่าต้องด้วย (๘)

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

๘) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

กรณีแรกนั้นทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา หมายความว่า คนเราแม้จะป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา แต่ก็อาจจะประกอบกรณียกิจตามปกติได้ แต่บางกรณีไม่ได้ทุกขเวทนาแต่โดยสภาพของบาดแผลนั้น ๆ เอง ทำให้ประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้ บางกรณีอาจป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและทำให้ประกอบกรณียกิจไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วัน

มาตรา ๒๔๗ (ต่อ)

ในเรื่องการประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้นั้น ตามแนวคำวินิจฉัยศาลฎีกา มีความหมายว่าไม่สามารถกระทำการใด ๆ ที่พึงกระทำที่เคยกระทำอยู่ตามปกติได้ เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าในกฎหมายลักษณะอาญาเดิมซึ่งใช้คำว่า “ไม่สามารถประกอบการเลี้ยงชีพได้โดยปกติ” ซึ่งแคบกว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ปัจจุบันจึงเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๐/๒๔๗๘ วินิจฉัยว่าพระภิกษุถูกทำร้ายบาดเจ็บออกบิณฑบาตไม่ได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพ เป็นเรื่องโปรดสัตว์ แต่ถ้าพิจารณาตามกฎหมายปัจจุบันการออกบิณฑบาต เป็นการประกอบกิจตามปกติของสงฆ์ เมื่อสงฆ์ถูกทำร้ายจนไม่สามารถออกบิณฑบาตได้เกินกว่า ๒๐ วัน ย่อมเป็นสาเหตุตามมาตรา ๒๔๗ (๘)

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำว่า “ประกอบกรณียกิจไม่ได้นั้น” แนวคำพิพากษาศาลฎีกาหมายถึงการประกอบกรณียกิจไม่ได้จริงๆ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๖/๒๕๑๒

ผู้เสียหายมีอาชีพพิมพ์ดีด เพียงการที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายได้รับอันตรายถึงบาดเจ็บเป็นเหตุให้ความสามารถในการพิมพ์หย่อนลง กล่าวคือ พิมพ์ได้ช้ากว่าปกติ เกินกว่า ๒๐ วัน ดังนี้ ไม่เรียกว่าเป็นการประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วัน

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๕/๒๕๓๐

ผู้เสียหายถูกแทงด้วยมีดปลายแหลมที่ต้นแขนซ้ายเป็นบาดแผลขนาด ๒.๕ เซนติเมตร ทะลุไปอีกด้านหนึ่ง หลังเกิดเหตุ ๗ วัน ผู้เสียหายไปตัดไหม แพทย์บอกว่าบาดแผลเป็นปกติ ผู้เสียหายไปเรียนหนังสือและทำกิจการงานต่างๆ ได้ แม้ผู้เสียหายเป็นนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ต้องเรียนภาคปฏิบัติคือการเล่นกีฬาที่ต้องใช้แขน หลังเกิดเหตุ ๑ เดือน ผู้เสียหายไม่อาจเล่นกีฬาได้เท่าคนปกติเนื่องจากมีรูสึกเสียวที่แขน ก็เพียงพอแต่ทำให้ผู้เสียหายขาดความสะดวกในการใช้แขน หากทำให้ประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เลยเสียทีเดียว จึงถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ (๘)

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๖๒/๒๕๓๐

ผู้เสียหายถูกแทงด้วยมีดปลายแหลมที่หน้าอกซ้าย หากปลายมีดเข้าไปถึงหัวใจหรือ หลอดลมใหญ่และไม่ได้รับการรักษาทันท่วงทีอาจถึงแก่ความตายได้ ผู้เสียหายรักษาตัวอยู่ที่ โรงพยาบาล ๘ วัน และกลับมารักษาตัวที่บ้านอีก ๑ เดือน แผลภายนอกหาย แต่ภายในยังเจ็บ และเสียวอยู่ ผู้เสียหายต้องเลิกอาชีพรับจ้างไปทำงานอย่างอื่นเพราะไม่สามารถทำงานหนักต่อไป ได้ ดังนี้ ถือว่าผู้เสียหายต้องเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน และประกอบกรณีย กิจไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน เป็นอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ แล้ว

มาตรา ๒๙๗ (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๕/๒๕๔๘

ตามรายงานผลการตรวจชั้นสูตรบาดแผลของแพทย์มีความเห็นว่าบาดแผลของผู้เสียหายต้องใช้เวลารักษาเกินกว่า ๒๑ วัน แต่ผู้เสียหายเบิกความเพียงว่า บาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับจากการถูกทำร้ายต้องใช้เวลารักษา ๒๑ วัน จึงหายเป็นปกติ โดยมีได้เบิกความให้เห็นว่าผู้เสียหายต้องเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ๒๐ วัน หรือจนประกอบกรณียกตามปกติไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วันอย่างไร ลำพังกระดุกโหนกแก้มขวาหักจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรายสาหัส ส่วนบาดแผลของผู้เสียหายที่ต้องใช้เวลารักษาเกิน ๒๑ วัน เป็นเรื่องการรักษาบาดแผลให้หายเป็นปกติเท่านั้น ย่อมรับฟังไม่ได้ว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายจนต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา หรือจนประกอบกรณียกตามปกติไม่ได้เกินกว่า ๒๐ วัน อันจะถือว่าเป็นอันตรายสาหัส ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ (๘) (ทำนองเดียวกับฎีกาที่ ๖๓๔๕/๒๕๓๔, ๖๙/๒๕๓๙)

มาตรา ๒๙๘

“ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๒๙๗ ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่ง
ประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๙ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปีและ
ปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

มาตรา ๒๙๘ เป็นเหตุต้องรับโทษหนักขึ้นของมาตรา ๒๙๗ กล่าวคือ ถ้ามีกรณีตาม
มาตรา ๒๘๙ เกิดขึ้น ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น กล่าวได้ว่า ๒๙๗ + ๒๘๙ = ๒๙๘

มาตรา ๒๙๘

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๒๒/๒๕๓๑

ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นรถยนต์บรรทุกที่จำเลยขับโดยโหนตัวขึ้นไปยืนบนบันไดรถ จำเลยขับรถกระชากออกไปโดยเร็วและไม่ยอมหยุดรถโดยเจตนาให้ผู้เสียหายตกจากรถ จำเลยย่อมนឹងเห็นผลได้ว่าอาจเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กาย ถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จำเลยจึงต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๘

ความผิดฐานชุลมุนต่อสู้อยู่เป็นเหตุให้คนตายหรืออันตรายสาหัส

(มาตรา ๒๙๔, มาตรา ๒๙๙)

มาตรา ๒๙๔ “ผู้ใดเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้อยู่ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่ถึงแก่ความตายโดยการกระทำในการชุลมุนต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้นั้น หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

องค์ประกอบความผิดของมาตรา ๒๙๔

มาตรา ๒๙๔ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. ผู้ใด
๒. เข้าร่วมชุมนุมต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป
๓. เป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้น
หรือไม่ถึงแก่ความตาย
๔. เจตนา (มีเจตนาที่จะเข้าร่วมชุมนุมต่อสู้)

มาตรา ๒๙๔

คำว่า “ชุลมุน” ตามมาตรา ๒๙๔ นี้หมายถึง การร่วมชุลมุนโดยไม่ต้องเข้าร่วมกันอย่างเป็นตัวการ ดังนั้น จะต่างคนต่างมาหรือเข้ามาภายหลังเป็นการเข้าร่วมชุลมุนทั้งสิ้น แต่ที่สำคัญที่สุดจะต้องไม่ใช่เป็นเรื่องที่คนกลุ่มหนึ่งรวมทำร้ายอีกกลุ่มหนึ่ง เช่น ก. ข. ค. เป็นนักเลงอันธพาลรวมทำร้าย ง. ดังนี้ ไม่ใช่ชุลมุน แต่เป็นเรื่องรวมทำร้าย ฝ่ายที่รวมทำร้ายต้องมีความผิดฐานเป็นตัวการฆ่าผู้อื่น (ฎีกา ๗๙๑-๗๙๒/๒๕๐๕ ประชุมใหญ่)

มาตรา ๒๙๔

มีฎีกาที่ ๒๖๔๒/๒๕๔๒ วินิจฉัยว่า ถ้าบุคคลสองฝ่ายเข้าทำร้ายกันโดยแต่ละฝ่ายสามารถแบ่งพวกกันได้ ไม่เป็นความผิดฐานชุลมุน ถ้ามีผู้ถึงแก่ความตาย แม้ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ทำร้ายก็ถือว่าผู้ที่อยู่อีกฝ่ายหนึ่งนั้นทั้งหมดเป็นตัวการร่วมกันทำร้าย (ฎีกาที่ ๘๗๓๗/๒๕๕๓ ฎีกาที่ ๖๖๓๕/๒๕๕๔ และฎีกาที่ ๑๔๒๓๒/๒๕๕๘)

มาตรา ๒๙๔

ฎีกาที่ ๓๖๑๐/๒๕๖๒

ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปและบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่รับอันตรายสาหัส เป็นกรณีที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะลงโทษผู้ที่เข้าร่วมในการต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป ท่ามกลางความชุลมุนหรือสับสนวุ่นวายโดยไม่ทราบว่ามีผู้ใดหรือฝ่ายใดเป็นผู้ทำร้าย การที่จำเลยที่ ๑ กับพวกฝ่ายหนึ่ง กับจำเลยที่ ๒ กับพวกอีกฝ่ายหนึ่ง สมัครงใจวิวาทต่อสู้กัน ไม่ว่าจะเกิดการชุลมุนหรือไม่ การกระทำของจำเลยที่ ๒ ย่อมไม่เป็นความผิดฐานดังกล่าว

มาตรา ๒๙๔

สาระสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย ความตายต้องเกิดขึ้นจากชุลมุน ถ้าความตายไม่ได้เกิดจากการชุลมุนแต่เกิดจากสาเหตุอื่นก็ไม่ใช้ตามมาตรา ๒๙๔ เช่น มีการชุลมุนต่อสู้กันระหว่าง หนึ่ง สอง สาม สี่ ในขณะที่นั้นมี ดำ เดินผ่านมาหนึ่งซึ่งอยู่ในวงชุลมุนเขม่นดำอยู่เป็นการส่วนตัว จึงใช้ปืนยิงดำถึงแก่ความตาย แม้หนึ่งจะยิงมาจากวงที่ชุลมุนกันก็ตาม แต่ความตายของดำมิใช่เกิดจากการชุลมุน แต่เกิดจากเจตนาใหม่ของหนึ่งมิใช่เกิดจากเจตนาในตอนแรกที่เข้าร่วมชุลมุนต่อสู้ ดังนั้น สอง สาม และสี่ จึงไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๙๔ แต่ถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่าหนึ่งจะใช้ปืนยิงสี่ แต่เมื่อยิงไปแล้วกระสุนปืน

แทนที่...

มาตรา ๒๙๔

แทนที่จะถูกส่งกลับไปถูกดำเนินคดีถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ความตายนั้นเกิดจากการชุลมุนต่อสู้อย่างรุนแรง เมื่อกระสุนปืนพลาดไปถูกดำเนินคดีถึงแก่ความตาย หนึ่ง สอง สาม สี่ จึงมีความผิดตามมาตรา ๒๙๔ คือชุลมุนต่อสู้อย่างรุนแรงเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า หนึ่งเป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิง หนึ่งยังต้องรับผิดชอบอีกส่วนหนึ่งต่างหาก คือมีความผิดฐานพยายามฆ่าสี่และมีความผิดฐานฆ่าดำเนินคดีถึงแก่ความตายโดยพลาด (ฎีกา ๑๒๖๘/๒๕๑๕, ๑๐๑๕/๒๕๐๘)

มาตรา ๒๙๔

การชุลมุนตามความหมายของมาตรา ๒๙๔ นั้น ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่เข้าร่วมชุลมุน จะต้องตะลุมบอนอยู่ในกลุ่มคนที่ชุลมุนต่อสู้กันเสมอไป ยังรวมถึงผู้ที่อยู่ต่อหน้าการชุลมุนแล้วใช้ปืนยิงหรือโยนเก้าอี้หรือขว้างมีดเข้าไปในกลุ่มคนดังกล่าว โดยมีเจตนาจะเข้าร่วมในการต่อสู้นั้น สาระสำคัญจะต้องอยู่ที่มีเจตนาที่จะเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้เพราะถ้ามีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะไม่ได้มีเจตนาที่จะเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ เพียงแต่อาศัยโอกาสที่มีการชุลมุนเข้าทำร้ายบุคคลในวงต่อสู้เท่านั้น ก็มีใช่เป็นผู้เข้าร่วมชุลมุน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๔๑/๒๕๒๒ ใช้สิ่งของขว้างปาเข้าไปในกลุ่มคนที่กำลังทะเลาะวิวาทกัน เป็นการเข้าร่วมชุลมุนวิวาท เมื่อมีเหตุให้คนถึงแก่ความตายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๔

มาตรา ๒๙๔ วรรคสอง

มาตรา ๒๙๔ วรรคสอง “ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้นั้น หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

มีข้อสังเกตว่า เมื่อมีเจตนาที่จะเข้าร่วมในการต่อสู้แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงต่อมามีความตายเกิดขึ้นและรู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำ ก็มีได้หมายความว่า จะทำให้บุคคลอื่น ๆ พ้นความรับผิดมาตรา ๒๙๔ ไป กล่าวคือ เมื่อมีการชุลมุนต่อสู้และมีความตายเกิดขึ้นทุกคนก็ต้องรับผิดตามมาตรา ๒๙๔ แม้บุคคลนั้น ๆ จะไม่มีเจตนาให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดถึงแก่ความตาย แต่ถ้าข้อเท็จจริงยังได้ความต่อไปว่าเป็นการกระทำของบุคคลหนึ่งบุคคลใด เช่น ความตายเกิดจากจำเลยที่ ๑ เช่นนี้จำเลยที่ ๑ ก็จะต้องมีความรับผิดในส่วนที่ตนกระทำโดยเจตนาฆ่าอีกส่วนหนึ่งด้วย ดังนั้น จำเลยที่ ๑ จึงมีความผิดตามมาตรา ๒๘๘ และในส่วนที่มีความตาย จำเลยที่ ๑ ยังคงต้องรับผิดตามมาตรา ๒๙๔ แต่เนื่องจากเป็นการกระทำกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทจึงต้องลงโทษบทหนักตาม มาตรา ๙๐

มาตรา ๒๙๙

มาตรา ๒๙๙ “ผู้ใดเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคลแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่ รัับอันตรายสาหัส โดยการกระทำในการชุลมุนต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้นั้น หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

มาตรา ๒๙๙

มาตรา ๒๙๙ นี้ เหมือนกับมาตรา ๒๙๘ มีความแตกต่างจากมาตรา ๒๙๘ ก็แต่เพียงว่า ทำให้บุคคลที่ เข้าร่วมในการชุมนุมหรือไม่ก็ตามได้รับแต่เพียงอันตรายสาหัสไม่ถึงแก่ความตาย

ฟ้องว่าพยายามฆ่าตามมาตรา ๒๘๘, ๘๐ ได้ความว่าวิวาทกันตามมาตรา ๒๙๙ ลงโทษตามมาตรา ๒๙๙ ไม่ได้ เพราะทางพิจารณาต่างกับฟ้องในข้อสาระสำคัญ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๒๙/๒๕๓๒)

มาตรา ๒๙๒

มาตรา ๒๙๒ “ผู้ใดกระทำด้วยการปฏิบัติอันทารุณ หรือด้วยปัจจัยคล้ายคลึงกัน แก่บุคคลซึ่งต้องพึ่งตน ในการดำรงชีพหรือในการอื่นใด เพื่อให้บุคคลนั้นฆ่าตนเอง ถ้าการ ฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

องค์ประกอบความผิดของมาตรา ๒๙๒

มาตรา ๒๙๒ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. ผู้ใด
๒. ปฏิบัติการอันทารุณหรือด้วยปัจจัยที่คล้ายคลึงกันแก่บุคคลซึ่งต้องพึ่งตน
ในการดำรงชีพหรือในการอื่นใด
๓. มีการฆ่าตนเองหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง (พฤติการณ์
ประกอบการกระทำ)
๔. เจตนาพิเศษเพื่อให้มีการฆ่าตนเอง

มาตรา ๒๙๒

องค์ประกอบข้อที่ ๑ ที่ว่า “ผู้ใด” จะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้ถูกระงับ
ตามองค์ประกอบข้อ ๒ กล่าวคือ บุคคลที่ถูกระงับจะต้องเป็นผู้ที่ต้องพึ่งผู้กระทำ
ในการดำรงชีพหรือในการอื่นใด การพึ่งพาในการดำรงชีพ เช่น เป็นลูกจ้างในโรงงาน
พักอาศัยอยู่กินกับผู้กระทำความผิด หรือมาขอพึ่งพาอาศัยเพราะตกทุกข์ได้ยาก
ถ้าผู้ถูกระงับไม่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำก็ไม่ครบองค์ประกอบความผิด

มาตรา ๒๙๒

องค์ประกอบข้อที่ ๒ การกระทำ คือ ปฏิบัติการอันเป็นการทารุณหรือด้วยปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน คำว่า “ทารุณ” ตามพจนานุกรมมีความหมายว่า หยาบช้ำ ร้ายกาจ ดุร้าย โหดร้าย เช่นให้อดมือกินมือ หรือใช้ทำงานอย่างหนักผิดมนุษย์ อย่างไรก็ตามการกระทำอันเป็นการทารุณคงจะต้องพิจารณาตามความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนคำว่า “การปฏิบัติอันทารุณ” ในที่นี้น่าจะมีความหมายว่า เป็นการกระทำทารุณต่อกาย ต่อจิตใจมากกว่า “อารมณ์” คงต้องรอดูคำพิพากษาฎีกาต่อไป

มาตรา ๒๙๒

บุคคลซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพหรือการอื่นใด คำว่า “อื่นใด” นั้น มีความหมายกว้างมาก เข้าใจได้ว่าการพึ่งตนในการดำรงชีพหรือในการอื่นใดนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่อาศัยพฤติการณ์ ไม่จำเป็นต้องอาศัยสัญญา หรือตามกฎหมายใด ๆ ต่างกับมาตรา ๓๐๗ จะต้องมีความสัมพันธ์ตามกฎหมายหรือตามสัญญาที่จะต้องดูแลผู้ซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้

มีข้อสังเกตต่อไปว่า บุคคลที่ถูกกระทำตามมาตรา ๒๙๒ กฎหมายไม่ได้จำกัดอายุ เพศ วัย หรือจำกัดโดยสภาพจิตหรือสภาพร่างกายแต่ประการใด ถ้าเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งผู้กระทำ ความผิดในการดำรงชีพหรือการอื่นก็อยู่ในความหมายของมาตรานี้ทั้งสิ้น

มาตรา ๒๙๒

องค์ประกอบข้อที่ ๓ คือ มีการพยายามฆ่าตนเองเกิดขึ้น องค์ประกอบข้อนี้ เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ดังนั้น ถ้าไม่มีการพยายามฆ่าหรือฆ่าตนเอง ย่อมขาด องค์ประกอบความผิด

มาตรา ๒๙๒

องค์ประกอบข้อสุดท้าย ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อให้บุคคลผู้ถูกระทำช้ำตนเอง หากไม่มีเจตนาดังกล่าวไม่เป็นความผิด ปฏิบัติการอันทารุณกับคนงานไม่ให้กินอาหารหลับนอน เพื่อให้คนงานลาออก ในที่สุดแทนที่คนงานจะลาออกกลับช้ำตัวตายหรือพยายามช้ำตัวตาย เช่นนี้ ก. ไม่มี ความผิดตามมาตรา ๒๙๒ เพราะขาดเจตนาพิเศษเพื่อให้คนงานช้ำตนเอง (ขาดเจตนาพิเศษตามกฎหมาย)

การช้ำหรือพยายามช้ำนี้ จะต้องเกิดจากการตัดสินใจโดยอิสระของบุคคลซึ่งถูกระทำ กล่าวคือ ถ้าการปฏิบัติอันทารุณนั้น ถึงขนาดเป็นการบังคับให้บุคคลนั้นจำต้องช้ำตนเองอย่างไม่มีทางเลือกเลย ก็จะกลายเป็นการช้ำตามมาตรา ๒๘๘

มาตรา ๒๙๓

มาตรา ๒๙๓ ผู้ใดช่วยเหลือหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามรถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

องค์ประกอบความผิดของมาตรา ๒๙๓

มาตรา ๒๙๓ มีองค์ประกอบความผิด

๑. ผู้ใด
๒. ช่วยหรือยุยงเด็กอายุไม่เกิน ๑๖ ปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง
๓. ได้มีการฆ่าหรือพยายามฆ่าตนเอง
๔. เจตนา (องค์ประกอบภายใน)

มาตรา ๒๙๓

ข้อสังเกตประการแรกของมาตรา ๒๙๓ ก็คือ เจตนาตามมาตรา ๒๙๓ เป็นเจตนา ธรรมดา ต่างกับมาตรา ๒๙๒

ส่วน “ผู้ใด” ซึ่งเป็นผู้กระทำในที่นี้ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ใด ๆ กับบุคคลที่ถูกกระทำ ส่วนมาตรา ๒๙๒ ผู้ถูกกระทำต้องเป็นผู้ที่ต้องพึ่งผู้กระทำในการดำรงชีพ คำว่า “ช่วยเหลือหรือยุยง” หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ได้ไม่จำกัดวิธี เช่น ให้ความสะดวกในการจัดหายาพิษ ช่วยหาอาวุธปืน ช่วยขับรถพาไปส่งให้ กระโดดน้ำตายแต่จะต้องเป็นการช่วยเหลือก่อนหรือขณะที่จะมีการฆ่าตนเอง

มาตรา ๒๙๓

ผู้ถูกกระทำตามองค์ประกอบข้อสองนี้ กฎหมายจำกัดแคบเฉพาะเด็กอายุไม่เกิน ๑๖ ปี สำหรับเด็กนี้ดูอายุเป็นสำคัญ เด็กฉลาดหรือโง่ไม่ได้อยู่ในความหมายนี้ สาระสำคัญอยู่ที่อายุ บุคคลอื่นที่กฎหมายคุ้มครองคือ ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือ สาระสำคัญอย่างไร ท่านศาสตราจารย์จิตติ ให้คำอธิบายไว้ว่า ได้แก่บุคคลที่ไม่รู้สำนึก ไม่รู้ว่า ตนเองกำลังทำอะไรอยู่ โดยไม่จำกัดว่าเหตุที่ไม่รู้สำนึกนั้นคือ โรคจิตดังในมาตรา ๖๕ เท่านั้น เช่น มีอาการเมาสุราก็อยู่ในความหมายนี้ บุคคลอีกประเภทหนึ่งคือ ผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการ กระทำของตนได้ ในเรื่องนี้ศาสตราจารย์จิตติได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงความถึงรู้ว่าตนกำลัง ทำอะไรอยู่ แต่ไม่สามารถบังคับตนมิให้กระทำการนั้นได้

มาตรา ๒๙๓

ข้อสังเกต

ทั้งมาตรา ๒๙๒ และมาตรา ๒๙๓ ไม่ต้องมีผลเกิดขึ้นก็เป็นความผิดสำเร็จ กล่าวคือ
หากมีการพยายามฆ่าตนเอง และการฆ่าหรือพยายามฆ่าต้องเกิดจากการตัดสินใจโดยอิสระ
ของผู้ถูกรุณหรือเด็กเอง

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

มาตรา ๒๙๑ “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

องค์ประกอบความผิด

๑. ผู้ใด
๒. กระทำด้วยประการใด
๓. เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
๔. โดยประมาท (องค์ประกอบภายใน, ไม่มีเจตนา)

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

มาตรา ๕๙ วรรคสี่ บัญญัติว่า กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่สรุปได้ว่า ประมาทก็คือ การกระทำที่ไม่ใช้ความระมัดระวัง ทั้ง ๆ ที่สามารถจะใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้

คำว่า “กระทำ” ในที่นี้หมายถึง การเคลื่อนไหวและการงดเว้นตามมาตรา ๕๙ วรรคสุดท้าย ดังนั้น การงดเว้นโดยประมาทจึงมีได้

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๐๙/๒๕๑๖

จำเลยขับรถบรรทุกทุกเสาไฟฟ้าโดยใช้ล้อพ่วง เมื่อล้อรถพ่วงหลุดทำให้เสาตกลงมาขวางถนน จนกระทั่งค่ำแล้วจำเลยก็ไม่ได้จัดให้มีโคมไฟหรือสัญญาณอื่นเพื่อให้ผู้ใช้ถนนเห็นเสาดังกล่าว เป็นเหตุให้รถแล่นมาชนเสา มีคนตายและบาดเจ็บ ถือได้ว่าจำเลยกระทำโดยประมาทและผลเสียหายนั้นเกิดจากการที่จำเลยงดเว้นการที่จกต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นได้ แต่หากกระทำไม่ จำเลยจึงมีความผิด

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

มีปัญหาว่า “ภาวะ” หมายความว่าอย่างไร “ภาวะ” หมายถึง เหตุการณ์หรือสิ่งที่กำลังกระทำหรือกำลังเกิดขึ้น เช่น กำลังเติมน้ำมันก็คือ ภาวะที่เติมน้ำมันหรือกำลังทำความสะอาดอาคาร ปีน การทำความสะอาดอาคารปีนคือภาวะ ผ่าตัดผู้ป่วยอยู่กลางป่า การผ่าตัดก็เป็นภาวะ เมื่อมีความตายเกิดขึ้น จะเป็นประมาทหรือไม่ก็ต้องเอาวิสัยและพฤติการณ์มาจับ

“วิสัย” หมายถึง สภาพภายในของผู้กระทำ ต้องแยกการพิจารณาออกไปอีกว่าถ้าตัวผู้กระทำเป็นบุคคลธรรมดา ตามวิสัยย่อมให้ความระมัดระวังได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพก็ย่อมใช้ความระมัดระวังได้อีกระดับหนึ่ง เช่น ผู้ประกอบวิชาชีพเป็นทนายความ ตามวิสัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและมีความรอบคอบในการดำเนินคดีอย่างเพียงพอ

การลืมนั่น...

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

การลี้ภัยชั้นบัญชีระบุงุยานไม่ใช่วิสัยของทนายความ ในทางตรงกันข้าม ถ้าตัวความซึ่งไม่ได้ จบกกฎหมายหรือจบกกฎหมายแต่ไม่เคยประกอบวิชาชีพเป็นทนายความ ก็อาจจะมีการหลงลืมใน กระบวนพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดได้ เป็นต้น

ส่วนคำว่า “พฤติการณ์” นั้น หมายถึง เหตุการณ์ภายนอกตัวผู้กระทำที่จะต้องนำมา พิจารณาประกอบกับภาวะ ยกตัวอย่างเช่น ขณะนั้นฝนกำลังตกหนัก เส้นทางที่ขับไปนั้นเป็นทาง โค้ง เหล่านี้เป็นสภาพภายนอก การผ่าตัดเป็นภาวะ สถานที่ผ่าตัดคือโรงพยาบาลเป็นพฤติการณ์ หรือผ่าตัดกลางป่า ป่าย่อมเป็นพฤติการณ์ ซึ่งตามวิสัยแพทย์ที่ทำการผ่าตัดในโรงพยาบาล ย่อมจะใช้ความระมัดระวังได้ดีกว่าแพทย์ที่ผ่าตัดคนไข้กลางป่า เพราะพฤติการณ์แตกต่างกัน

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

หลักในการวินิจฉัยว่าประมาทหรือไม่นั้นจะต้องสมมุติบุคคลหนึ่งขึ้นมาเปรียบเทียบกับบุคคลที่สมมุติขึ้นมา มีทุกอย่างเหมือนตัวผู้กระทำ คือ เป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นเดียวกันมีพฤติการณ์อย่างเดียวกันอยู่ในวิสัยเช่นเดียวกัน เช่น ขับรถไปในขณะที่ฝนตก ทางโค้งเหมือนกันแล้วเอาคนสมมุติไปลองเปรียบเทียบดูว่าถ้าคนสมมุติอยู่ในภาวะเช่นนั้นมีวิสัยเช่นเดียวกับผู้กระทำและในพฤติการณ์อย่างเดียวกัน สามารถใช้ความระมัดระวังได้หรือไม่ ถ้าหากใช้ความระมัดระวังได้แต่ผู้กระทำกลับไม่ใช้ความระมัดระวัง การกระทำนั้นย่อมเป็นประมาท หรือ เช่น แพทย์ผ่าตัดคนไข้อยู่ในโรงพยาบาล แต่ไม่ทำความสะอาดเครื่องมือผ่าตัดปรากฏว่า คนไข้ติดเชื้อจากเครื่องมือ เช่นนี้ ก็ต้องสมมุติแพทย์คนหนึ่งขึ้น แล้วพิจารณาต่อไปว่า ตามวิสัยผู้ประกอบการวิชาชีพแพทย์ ในภาวะและพฤติการณ์ที่ผ่าตัดคนไข้ในโรงพยาบาล จะต้องทำความสะอาดเครื่องมือก่อนทำการผ่าตัด แต่ผู้กระทำกลับไม่ทำย่อมเป็นการกระทำโดยประมาท ถ้ามีความตายเกิดขึ้นก็ต้องรับผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๓๑๑/๒๕๕๖

จำเลยเป็นแพทย์เฉพาะทางสูตินรีเวช ทำการตรวจรักษาโจทก์ร่วมโดยมีข้อบกพร่องต่อการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้ตรวจรักษาโจทก์ร่วมด้วยการตรวจภายในอย่างละเอียด และใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบเช่นเดียวกับแพทย์ที่โรงพยาบาล มิฉะนั้นจำเลยต้องทราบว่าโจทก์ร่วมตั้งครรภ์นอกมดลูกและจะไม่รักษาด้วยการขูดมดลูก ทั้งผลการตรวจเนื้อเยื่อไม่ปรากฏให้เห็น เชื่อว่าจำเลยทราบแล้วว่าโจทก์ร่วมไม่ได้ตั้งครรภ์มีลักษณะไข่ฝ่อแต่ตั้งครรภ์นอกมดลูก ซึ่งจำเลยวินิจฉัยโรคและทำการรักษาผิดวิธี ทั้งไม่ปรับแก้วิธีการรักษา

ให้ถูกต้อง ...

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

ให้ถูกต้องหรือเตือนให้โจทก์ร่วมทราบ เป็นเหตุให้เมื่อโจทก์ร่วมถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลจึงมีอาการหนักถึงขั้นโคม่า การที่โจทก์ร่วมได้รับอันตรายสาหัสเกิดจากการที่จำเลยไม่ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมอย่างดีที่สุดด้วยความระมัดระวังให้รอบคอบเพียงพอ จึงทำให้วินิจฉัยและรักษาโจทก์ร่วมผิดพลาด ซึ่งจำเลยคงตระหนักได้และยอมรับในความผิดพลาดของตนมาแต่แรกจึงไม่อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของแพทยสภา จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๐

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

ผลต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๑๑/๒๕๐๓

เมื่อจำเลยขับขี่รถจักรยานยนต์เข้าชนรถสามล้อโดยประมาทแล้ว ผู้โดยสารซึ่งนั่งมาในรถสามล้อกระเด็นตกลงไปอยู่ที่ทางรกรางพอดีกับที่รถรางแล่นมาถึงแล้วทับครูดไปในระยะ ๑ วา รถรางจึงสามารถหยุดนิ่งได้ ทำให้ผู้ตายได้รับบาดเจ็บและถึงตายเพราะพิษบาดแผลนั้น โดยรถรางมิได้แล่นมาเร็วผิดธรรมดา กรณีเช่นนี้ถือว่าความตายของผู้ตายเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลย จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

จะเห็นได้ว่าเรื่องนี้ความตายไม่ได้เกิดจากกรณของจำเลย ความตายเกิดจากกรณราง เพราะฉะนั้นกรณรางเป็นเหตุที่เข้ามาแทรกซ้อนก่อให้เกิดผลของความตายต้องนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับ ซึ่งการที่คนตกจากรถที่จำเลยขับมาชนโดยประมาทแล้วมีรถอีกคันหนึ่งวิ่งมาชนจนถึงแก่ความตายเป็นเหตุอันควรคาดหมายได้ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นเพราะมีความสัมพันธ์กับการกระทำศาลฎีกาใช้ถ้อยคำว่า “เป็นผลโดยตรง”

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๒

เมื่อจำเลยรู้อยู่ว่าผู้ตายกำลังโหนตัวอยู่ข้างนอกรถด้านขวาและกำลังมีรถสวนมาด้วยความเร็ว จำเลยมิได้ชะลอลดความเร็วหรือหยุดรถ เพียงแต่หักหลบในระยะกระชั้นชิด ผู้ตายจึงถูกรถที่สวนมาเฉี่ยวถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ซึ่งจำเลยอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

ความผิดอันเกิดจากความประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๘/๒๕๓๘

รถยนต์คันที่ ส. ขับ มีผู้ตายทั้งสองโดยสารมาด้วย ส. ขับรถชนท้ายรถบรรทุกอย่างแรง แล้วจึงถูกรถจำเลยชนท้ายไม่รุนแรงนัก ก. และ ท. ที่โดยสารมากับจำเลยในที่นั่งตอนหน้าได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย การที่ผู้ตายทั้งสองซึ่งนั่งอยู่หน้ารถ ส. อยู่ห่างไกลจากจุดชนมากกว่า ก. และ ท. กลับถึงแก่ความตาย เช่นนี้ย่อมแสดงว่าความตายของผู้ตายทั้งสองมิใช่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย แต่เป็นผลโดยตรงจากการที่ ส. ขับรถชนท้ายรถบรรทุก จำเลยจึงไม่ผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๑ แต่ผิดตามมาตรา ๓๙๐

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาท

๑. การกระทำโดยประมาทโดยทั่วๆ ไปแล้วเป็นความผิดที่ต้องการผลโดยเฉพาะกรณี ตามมาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๓๐๐ คือ ตราบใดไม่มีผลเกิดขึ้นก็ไม่มีความผิด แต่ความผิดโดยประมาทบางความผิด เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๒๕ คือ ประมาททำให้เกิดเพลิงไหม้ที่น่าจะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตของบุคคลอื่น กรณีเช่นนี้แม้ไม่มีผลก็เป็นความผิดหรือกระทำตามมาตรา ๒๒๖ ถึง ๒๓๗ แม้ไม่มีผลเพียงแต่มีพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เห็นได้ว่าใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่นก็เป็นความผิดแล้ว

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาท

๒. ความผิดฐานประมาทเป็นเรื่องที่ไม่มีเจตนาจึงไม่มีความผิดฐานเป็นตุ้การ ผู้ใช้หรือสนับสนุน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓๗/๒๕๓๔)

ต้องเข้าใจว่า การประมาทร่วมกันมีได้ เช่น รถสองคันแล่นมาชนกัน การชนกันอาจจะเกิดจากความประมาทของรถทั้งสองคันก็ได้ แต่ร่วมกันทำประมาทมีไม่ได้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒๖/๒๕๑๐

ถ้าจำเลยที่ ๑ ไม่ขับรถเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด รถก็ไม่ชนกัน ส่วนจำเลยที่ ๒ ถ้าวิ่งให้รถของจำเลยที่ ๑ ซึ่งขับมาทางตรงผ่านไปก่อน รถก็ไม่ชนกัน การที่ชนกันจึงเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลยทั้งสองที่ไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกฎหมาย จึงผิดด้วยกันทั้งคู่

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาท

๓. บางกรณีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายที่กำหนดไว้ เช่น ผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ แต่จำเลยได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอแล้ว ย่อมไม่เป็นประมาท ต้องไม่นำไปสืบสนกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๒ ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนเช่นนั้นท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด บทบัญญัติมาตรา ๔๒๒ เป็นการวินิจฉัยความรับผิดในทางแพ่ง และเป็นข้อสันนิษฐานในเบื้องต้น แต่การวินิจฉัย เรื่องประมาทในคดีอาญานั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๕๙ วรรคสี่ และหน้าที่พิสูจน์ความผิดนั้นเป็นหน้าที่ของโจทก์ (คูฎีกา ๑๑๗๑/๒๕๑๔ ประกอบ)

การกระทำความผิดโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๒๗/๒๕๐๓

รถยนต์จำเลยแล่นทวนน้ำฝั่งขวาของคลองถูกต้องตามกฎหมาย รถยนต์อีกลำหนึ่งแล่นตามน้ำสวนมาในเส้นทางเดินเรือของจำเลยบรรทุกคนโดยสารเกินอัตรา แล้วชนกันในเวลาค่ำในเส้นทางเดินเรือของจำเลยโดยเรือของจำเลยไม่สามารถหลบหลีกได้ หัวเรือจำเลยชนถูกผู้โดยสารในเรือลำที่แล่นมาผิดทางถึงแก่ความตาย แม้เรือจำเลยไม่ได้จุดโคมไฟ จำเลยก็ไม่ผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท

การกระทำความผิดโดยประมาท

๔. เมื่อมีการกระทำโดยประมาทเกิดขึ้น หากความประมาทนั้นเกิดจากบุคคลมากกว่า ๑ คน ขึ้นไป ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลนั้นต้องแยกต่างหากจากกันแต่ละคนคงรับผิดชอบแต่เฉพาะผลอันเกิดจากการกระทำของตน ดังคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๘/๒๕๓๘
๕. ถ้าประมาทไม่ถึงบาดเจ็บไม่เป็นความผิด (ดูมาตรา ๓๙๐)

การกระทำความผิดโดยประมาท

มาตรา ๓๐๐ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตามมาตรา ๓๐๐ มีองค์ประกอบเหมือนมาตรา ๒๙๑ ทุกประการ คงมีข้อแตกต่างกันเพียงประการเดียวก็คือ ผลของตามมาตรา ๓๐๐ มีเพียงทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ดังนั้น คำอธิบายในมาตรา ๒๙๑ ย่อมนำมาใช้ในมาตรา ๓๐๐ ได้ โดยต้องนำอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ มาใช้พิจารณาประกอบด้วย

การกระทำความผิดโดยประมาท

การกระทำโดยประมาทและทำให้บุคคลได้รับอันตรายจบลลงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๐ คือการกระทำโดยประมาทถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (บาดเจ็บ) ยังคงเป็นความผิดอยู่แต่เป็นความผิดลหุโทษ ดังนั้น ถ้าความประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจย่อมไม่มีความผิด เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ (มาตรา ๒) ต่างกับในกรณี กระทำโดยเจตนาแม้จะไม่เกิดผลถึงบาดเจ็บคือเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจก็ยังคงเป็นความผิดอยู่ ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๓๙๑

การกระทำความผิดโดยประมาท

เมื่อการกระทำนั้นฟังไม่ได้ว่ามีเจตนาเล็งเห็นผล จึงต้องวินิจฉัยต่อไปว่าเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่

การวินิจฉัยว่าเล็งเห็นผลนั้น ต้องพิจารณาอย่างแคบมิใช่ตีความเป็นผลร้ายกับจำเลยจนในที่สุดความผิดฐานกระทำโดยประมาทเกือบไม่มีที่ใช้ แต่แน่นอนที่สุดการกระทำโดยไม่ใส่ใจใยดีว่าอะไรจะเกิดขึ้นแม้ไม่ประสงค์ต่อความตายของบุคคล เช่น การยิงปืนเข้าไปในกลุ่มคนเช่นนี้ย่อมเป็นการกระทำโดยเล็งเห็นผลอย่างแน่นอน

การกระทำความผิดโดยประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๖/๒๕๒๑

ยิงยางรถยนต์พลาด กระสุนถูกรถยนต์ทะลุไปถูกคนในรถได้รับอันตรายสาหัส เป็นความผิดฐานทำให้เกิดอันตรายสาหัสโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๐

ขอให้สังเกตว่า จุดเริ่มต้นเป็นเจตนาทำให้เสียทรัพย์แล้วกระสุนปืนไปพลาดถูกบุคคลเข้าเรื่องนี้จะนำมาตรา ๖๐ มาปรับไม่ได้เพราะเป็นเจตนาที่จะกระทำต่อวัตถุที่ถูกกระทำคนละประเภท กล่าวคือเจตนาประสงค์ต่อผลคือทรัพย์ แต่ผลของการกระทำพลาดไปถูกบุคคล แต่อย่างไรก็ดีสามารถนำเอาเรื่องประมาทเข้ามาปรับได้ เมื่อศาลฎีกาเห็นว่ากรณีนี้เป็นประมาทและมี

คนได้รับ...

การกระทำความผิดโดยประมาท

คนได้รับอันตรายสาหัสจึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๐๐ แต่ถ้าการยิงนั้นถึงขนาดเล็งเห็นผลว่ากระสุนปืนจะต้องถูกคน ก็จะเป็นความผิดฐานฆ่าตามมาตรา ๒๘๘ เช่น ฎีกาที่ ๒๙๙๑/๒๕๓๖

การหยอกล้อไม่มีเจตนาทำร้าย แต่ถ้าทำโดยปราศจากความระมัดระวังเป็นประมาท (ฎีกาที่ ๑๘๑๔/๒๕๒๒ หรือดูแลสัตว์ดุร้ายไม่ดีปล่อยให้ไปทำร้ายผู้อื่นเป็นประมาท ตามมาตรา ๓๐๐ ฎีกาที่ ๓๔๓๓/๒๕๒๗)